

Montessori a szabadságról

december 30, 2013

Soha – beismerem – nem volt az emberi társadalom ilyen veszélyeknek kitéve, mint manapság. Ezért egy felhívás, amely a szabadságot és az emberi méltóságot tűzi ki céljául nagyon aktuális.

Egész életem során propagáltam annak fontosságát, hogy az ember szabadon választhasson, önállóan gondolkozhasson, és méltósággal bánjanak vele. Mindenképpen az a véleményem, hogy az igazi szabadságot nem lehet megadni, ezt nem lehet meghódítani. Ezt csak valaki önmaga építheti fel, mint személyisége egy részét, és ez ezért nem is veszíthető el. Nevelői pályafutásom kezdete óta javasoltam és kiépítettem azokat a körülményeket, amelyek között a gyerekek szabadok lehetnek. A szabad választás nevelési koncepcióm első elve volt.

Kis gyerekek három éves kor körül erre a jótéteményre meglepő módon reagálnak. Ha őket megszabadítjuk a beavatkozásoktól és korlátozásoktól, amelyeket az idősebbek rájuk a legnagyobb jóakarattal rákényszerítettek, akkor az anarchia (rendetlenség helyett) amit az ember tőlük elvárna, úgy viselkednek, amit az ember szinte az isteni törvénnyel magyarázhat. Minden önzés, minden ragaszkodás a tulajdonhoz eltűnik, abban a pillanatban ha a szabad választás megengedett. Az ember felismeri, hogy ha egy kényszerű alávetés megszűnik, akkor az emberi természet úgy reagál, hogy az előzékenység, tisztelet, rend, a felebaráti szeretet, akárkivel szemben legyen is az megnyilatkozik. Ezt a viselkedést ezek a gyerekek nem tanulhatták. Ha ez nem mutatkozik meg, akkor azt csak arra lehet visszavezetni, hogy bár mindez az emberi természetben lakik, de a szabadság hiánya miatt nem fejlődhet ki.

Negyven éves nevelői tevékenységem során mindenütt az egész világon láttam ezt a jelenséget újra és újra. A gyerekek

bármely fajtához tartoztak is, egyformán reagáltak. A választás szabadság elvezet az emberi méltósághoz. De mint mondtam, a szabadságot nem lehet megadni, mert az az emberi természethez tartozik, és ápolni kell, hogy kiteljesedjen és megerősödjön, hogy megmutassa magát, mint az egyik fő eleme az emberségnek.

A erős igény az önállóságra minden gyerekekben megtalálható, és csupán egy szerető gondoskodás az, amire szükség van ahhoz, hogy az emberi szellem lényeges elemévé fejlődjön. Ennek a gondoskodásnak a legkorábbi kezdetektől jelen kell lennie, már akkor, amikor a gyereket természeti impulzusai vezérlik, és nem szabad várni vele, amíg eléri az értelmes kort, és akkor neki a jelentőségét és a választás méltóságát elmagyarázni!

Az a véleményem, hogy nehéz lesz szabad közösségeket létrehozni, ha a gyerekeket arra kényszerítjük, hogy korai képzésük idején állandó alávetettségben legyenek, mint ez ma a legtöbb népnél szokás. [...]

Ameddig a nevelés folytatja a kényszerű alávetés irányvonalát, addig a jelen állapot fenn fog maradni: Az emberiség számtalan olyan emberből fog állni, akik a szabadságról fognak beszélni, de közöttük csak nagyon kevés szabad ember lesz.

M. Montessori, Kommentar anlässlich der „Declaration of Liberty“ des „Hause of Liberty“, New York, 1951, in Montessori-Werkbrief (1985) – Heft 4, S. 122 – fordította Fóti Péter